

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Bana, Amsterdam; Prof. Dr H. Bayne, Amsterdam; Dr Henry Boels, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr Job C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Dr W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Almelo; Dr J. G. Kuntz, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lohdeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, Den Haag; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Prof. Dr J. Ridderbos, Kampen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Anna-Jacoba-Polder; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitel. en Ned.-Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.
Advertentie: 35 ct. p. regel, Familieberichten 25 ct. p. regel.

INHOUD: Levensvragen I. — Uit de Schrift: Het persoonlijke in de mystiek (Filipp. 3:10). — Kerkelijk leven: De Jongdoerling II: Slotwoord Dr de Moor; Vollaard. — Uit het politieke en sociale leven: Een synodale uitspraak IV. — Zending en Evangelisatie: De financien der Zending I. — Uit de Buitenlandsche Kerken: De Gereformeerde Kerken in Centraal Europa II. — Personeel. — Boekbespreking. — Stemmen uit onze kerken. — Kerknieuws.

LEVENSVRAGEN. *)

I.

De Levensvragen en het licht Gods. Voordrachten tot dieper inzicht in de christelijke wereldbeschouwing. Eerste deel. Over God en Jezus Christus. Door P. Stegenga Am., Predikant te Amsterdam. Amsterdam. Firma B. van der Land. 1920.

Ds Stegenga, de bekende Luthersche predikant te Amsterdam, is een onzer ras-echte conferenciers. Mannen, die talent hebben om op conferenties en allerlei soort van vergaderingen, welke belegd zijn voor een bepaalde categorie van personen, inzonderheid voor meer ontwikkelde, de aandacht te spannen, telt ons land niet zooveel.

Daarvoor moet men eigenlijk in Frankrijk en Zwitserland zijn.

Men zou kunnen zeggen, dat voor een spreker op zulke vergaderingen een fransch charisma onmisbaar is.

Hoe hebben in onze dagen op protestantsch religieus terrein de Parijsche Baptistenprediker Sailens en de Geneefsche leeraar der Vrije Kerk Franc Thomas zich als conferenciers niet een naam verworven, die ver buiten de grenzen van hun eigen land bewondering wekt?

En nu beweer ik niet, dat Ds Stegenga zich met deze beide grooten meten kan. Maar wel heeft hij meer van hun gave dan de meeste sprekers van professie.

Men behoeft de kranten maar te lezen om te weten, dat hij leeft op de conferenties. De enkele preeken, welke ik van hem las, zijn geen preeken, maar voordrachten. Hij is de gezochte man der congressen voor intellectueelen.

Zoo'n congres of conferentie stelt weer hier andere eischen dan een lezing. Een lezing dient als zij goed is studiewerk te zijn, gezet in gepopulariseerden toon. Zij zal altijd meer het kenmerk van het degelijke, het bestudeerde, het min of meer zware dragen. Een conferentie of congres, gelijk ik hier op het oog heb, vraagt vóór alles om iets gracieus. Men mag de problemen even aanstippen, maar ze in geen geval ontleden. Geen objectieve argumenten mag men aanvoeren, maar alleen argumenta ad homines, d.w.z. zulke argumenten, waarvan men berekenen kan, dat ze bij het gehoor zullen inslaan. Het geheel moet iets trippelends, iets levendigs, iets luchtigs hebben.

Zulke voordrachten zijn in onzen tijd zeer gewild. Men bereikt er gemakkelijk personen mee, die buiten eigen kring staan.

Voorale vele dussenaande intellectueelen zijn er op gecharmeerd.

Als evangelisatie-middel onder hen heeft zulk een congres buitengewone waarde.

Wie nu gelooft, dat er ook van onzen kant op dit gebied iets gedaan moet worden, kan ik niet beter raden dan bij Ds Stegenga ter schole te gaan.

Niet om door hem den inhoud van zulke conferenties te laten bepalen. Want tegen den inhoud heeft ieder Gereformeerde ernstige bedenkingen. Ik kom er straks op terug.

Maar om van hem af te zien, hoe men deze zaak moet aanpakken.

Lant mij echter vooraf waarschuwen dat deze kunst volstrekt niet door allen is aan te leeren. Men moet een geboren aanleg hebben om zich

interessant en gemakkelijk te kunnen uitdrukken. Wie een zwaren stijl heeft, niet anders dan massale zinnen smeelt, waarin hij liefst zooveel mogelijk ophoopt, doet beter er niet aan te beginnen. Hij zou zichzelf spoedig belachelijk maken. Zekere losheid van taal en optreden, gepaard aan zekere verfijnde gemanierheid is eerste voorwaarde.

Dit boek van Ds Stegenga zou ik een college in de conferentie-kunst willen noemen.

Het bestaat uit vijf voordrachten.

De eerste handelt over Gods bestaan, materialisme, atheïsme en pantheïsme.

De tweede over Gods wezen, God is geest, Gods persoonlijkheid.

De derde over Jezus Christus, Zijn praëxistentie, Goddelijkheid en menschewording, Zijn jeugd en de ontwikkeling van Zijn Messiasbewustzijn.

De vierde over Verzoeking, Middelaarswerk, drievoudig ambt van Christus, bespreking van verschillende vragen.

De vijfde over het zoeken naar persoonlijke vrede met de eeuwigheid.

Streng logisch is, zooals men ziet, deze indeeling niet.

Maar dat mag in dit boek ook niet verwacht.

Wie zijn huis naar ijzeren logica, met onberispelijke symmetrie inricht, kan er zeker van zijn, dat het een stijven indruk zal maken.

En stijfheid is op een conferentie een der zeven hoofdzonden.

In zijn inleiding schaamt Ds Stegenga er zich volstrekt niet over te bekenen, dat hij zijn stof niet volkomen beheerscht.

Openhartig bekent hij: „Dit boek pretendeert niet wetenschappelijke of wysgeerige waarde te bezitten. Ik ben mij zeer goed bewust, dat ik om zoo iets te geven in vele opzichten detailliekennis mis. Trouwens, voor een stadspredikant, immer beladen met honderd praktische besommeringen, is het ook niet mogelijk deze te verkrijgen.”

En opdat ge niet zult glimlachen en tegenwerpen: „nu zijt gij toch al te bescheiden”, herinnert hij aan wat de auteur van een merkwaardig boek zijn lezers mededeelde. Ik heb, zoo schreef deze, dit boek alleen kunnen schrijven, omdat ik een ongeleerd man ben; maar juist omdat ik geen geleerde ben dorst ik dit ondernemen aan; een bekwaam man zou er voor teruggeschrokken zijn. Hieraan voegt Stegenga toe: „En ik spreek ze na zou ik haast zeggen met grooter ernst dan de genoemde schrijver, bij wien ik een tikje ironie vermoed als hij dit zegt.”

Zonder het natuurlijk opzettelijk te bedoelen, levert hij voor deze verklaring in de eerste zinnen van de eerste voordracht al dadelijk het bewijs. Daar toch beweert hij, dat wij ons uit de geschriften van Plato een vrij nauwkeurig beeld van Socrates kunnen vormen. Ieder echter, die van de vraagstukken omtrent Socrates een beetje op de hoogte is, zal hier mompelen: „Du sprichst ein grosses Wort so ganz gelassen aus.”

De vakkundige zal Stegenga's boek stellig met tal van vraagtekens decoreren.

Stegenga zal zich hiervan echter weinig aantrekken.

Hij zal ten bescheid geven: „kvoorspelde het immers.”

Hij heeft insoover gelijk, dat de menschen voor wie hij spreekt of schrijft van uitpluizen niet gediend zijn.

Toch kan ik in dit opzicht zijn voorbeeld niet onvoorwaardelijk aanbevelen.

Hooger staat, wie zijn onderwerp geheel, tot in de details toe, onder de knie heeft en het toch zoo weet voor te dragen, als had de bestudeering ervan hem niet de minste inspanning gekost.

Stegenga is een meester in het grasduinen.

Hij haalt in deze voordrachten bijna de heele literatuur, waarin de moderne mensch belang stelt, overhoop.

Uit het verleden noemt hij mystieke figuren als Augustinus, Ruysbroek, Tauler, Suso, Meester Eckhart, Thomas à Kempis, Pascal.

Uit de gedichten van Heine (dezen vooral), Schiller, Goethe put hij citaten en strooit er kwistig mee.

Hij vergeet ook niet mannen als Tolstoj, Romain Rolland, Tennyson, en om ook wat dichter bij huis te blijven: van prof. Is. van Dijk te vermelden.

Hij weet het: zoo heeft de intellectueel van vandaag het gaarne.

Eigenaardig, dat hij geen onzer tachtigers aanhaalt.

Daarmee valt ook wel iets te „doen”.

Natuurlijk vermijdt hij naar de groote dogmatistische denkers van het protestantisme te verwijzen. Hij voelt het instinctmatig, hoe hij daardoor zijn gehoor tegen zich innemen zou.

Dat is de bedenkelijke kant van zulk werk.

Wie op deze wijze evangeliseeren wil, heeft ongetwijfeld met den smaak van het publiek, waarvoor hij optreedt, rekening te houden.

Maar hij mag zijn hoorders toch niet stijven in hun vooroordeelen.

De methode-Stegenga is alleszins begrijpelijk.

Ik kan mij voorstellen, dat zijn aanhanger er ten slotte toe komt om van minder gewilde schrijvers geen notitie te nemen.

Doch zoo breekt men zijn opvoedende kracht. Dat is een der wondeplekken van deze apologiek (geloofsverdediging). HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Het persoonlijke in de mystiek.

Omdat ik hem kenne.....
Filippensen 3:10.

Men vertelt kwaad van de mystiek, wanneer men beweert, dat zij persoonlijkheid doodend is.

Wel laat het zich begrijpen, hoe men tot zulk een beschuldiging komt.

Wie de historie kent, weet, hoe er velen, die zich als leidlieden voor het mystieke leven aandienden, zich van pantheistische smetten niet vrij hielden.

Zij voelden hun „ik” uitvloeien in het „al” en vereenzelvigden dit „al” met „God”.

Zij beschreven het hoogste mystieke genot als geestelijke bedwelming, waarbij zij het bewustzijn van eigen bestaan verloren en omvarend werden door het éne Goddelijke Zijn.

Dit stelden zij zich als doel van het eenzame verkeer met God voor, dat zij alle tijdelijkheid vergaten, om te worden ingesmolten in die groote, onbegrensde, ongedeelde eeuwigheid.

En ja, zoo ging ten slotte de persoonlijkheid in de mystiek onder.

Maar dat was ontaarding van de mystiek.

Daarbij had de mystiek haar wortelen uit haar van God bestelden voedingsbodem, de Schrift, teruggetrokken om ze te laten heenkruipen naar het onwerkelijk idealisme van het droomend, natuurlijk menschenhart.

Ze keerde terug naar de arme, eerste beginselen van het heidendom.

Echt-christelijke mystiek is juist in hooge mate persoonlijk.

Zij onderstelt een band tusschen tweeërlei „ik”: een menschelek en een Goddelijk.

Zij erkent maar niet het bestaan van tweeërlei sfeer: de eindige en de oneindige, de tijdelijke en de eeuwige.

Zij peinst niet over het geheel opgenomen worden in een toestand van onbeschrijflijke zaligheid met verlies van alle zelfbewustzijn.

Doch zij wil zien van aangezicht tot aangezicht.

*) Wegens het uittijden van hoofdartikelen, waarop gerekend was, worden deze oorspronkelijk als recensie bedoeld, geplaatst. Misschien zijn ze om hun meer algemeen karakter hiervoor niet al te ongepast.